

စိုးစိုး(အင်္ဂု) ပြန်ဆိုသည်

သေချာမှုမှ မရေရာမှုသို့

From Certainty To UnCertainty

The Story of Science and Ideas
in Twentieth Century

F.David.Peat

မိတ်ဆက်နိဒါန်း

ရာစုသစ်တစ်ခုရဲ့ ပထမဆုံးနှစ် ဆိုတာ မင်္ဂလာရှိစွာ စတင်သင့်ပါရဲ့။ ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ် ဟာ လည်း ချွတ်ချပ်မရှိခဲ့ပါ။ အမေရိကန်တွေ ကတော့ ရာစုသစ်ကို “ပီ”သုံးလုံးနဲ့ ကြိုဆိုခဲ့ကြတယ်။ အဲဒါတွေ ကတော့ ငြိမ်းချမ်းရေး (peace)၊ စီးပွားရေး ကောင်းမွန်မှု (prosperity)နဲ့ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတတ်မှု (progress)တို့ပါပဲ။ ကြီးမားတဲ့ဖွံ့ဖြိုး မှု များ စွာ ဟာ အထွတ်အထိပ်ရောက်ခဲ့ပြီး၊ ဆက်လက် ဖွံ့ဖြိုး တိုးတတ်ဖို့ပဲရှိနေပါတဲ့ ရာစုတစ်ခုဆိုကို ကြီးမားတဲ့ယုံကြည်ချက်တွေ နဲ့ ဆက်လက်ချီတတ် ဖိုးပဲရှိနေပါတော့တယ်။ ၂၀ရာစုဆိုတာ အသိပညာ ခေတ်၊ သေချာမှု ရဲ့ ခေတ် (age of certainty) သာ ဖြစ်လာလိမ့်မယ်လို့ ထင်ခဲ့ကြတာပေါ့။

သို့သော် ငြား “မှန်းချက်နဲ့နှမ်းထွက်မကိုက်” ဆိုသလိုပဲ ၂၀ ရာစုဟာ အမှန်တကယ်မှာ တော့ မရေရာမှု (uncertainty)၊ ခွဲဟာ ဖြစ်မှု (ambiguity)နဲ့ ယုံမှားသံသယ (doubt)တို့နဲ့သာ အဆုံးသတ်ခဲ့ရပါတယ်။

ဒီစာအုပ်ဟာ ထိုပြောင်းလဲမှု တို့ရဲ့ ရင်းမြစ်ဇာတ်လမ်းနဲ့ လူသားတို့ရဲ့ အဓိအတွေး အခေါ် ပြောင်းလဲမှု တစ်ခုအကြောင်းကို ဆွေးနွေးတင်ပြထားခြင်းပါ။ ပြီးတော့ လူသားတွေ လျှောက်လှမ်းရ မယ့် ထောင်စုသစ်ဘဝလမ်းမှာ အသစ်အသစ်သော ဖွံ့ဖြိုး မှု ၊ ပြောင်းလဲမှု ၊ လေ့လာစူးစမ်းတွေ ရှိမှု နဲ့ ဖန်တီးနိုင်စွမ်းစသည်တို့ကို ဆုပ်ကိုင်ထားမှု နဲ့ အတူ “သေချာမှု ” ဆိုတာကို ကြာကြာဆုပ်ကိုင် ထားနိုင်ရဲ့ လားဆိုတဲ့ အကျိုးအပြစ်တွေ ရဲ့ အကြောင်းလည်း ဖြစ်ပါတယ်။

၁၉၀၀ ပြည့်နှစ် ဧပြီ ၂၇ရက်မှာ ဗြိတိန်တော် ဝင်အသင်းဥက္ကဋ္ဌလေး ဖြစ် ကျော်ကြားတဲ့ရူပ ဒေသညာရှင်လည်း ဖြစ်တဲ့ လော့ဒ်ကယ်လ်ဗင် Lord Kelvin က “အရွှေ့သီအိုရီရဲ့ အလှတရားနှင့် ရှင်းလင်းပြတ်သားမှု ” the beauty and clearness of the dynamical theory ကို တင်ပြခဲ့ပါသည်။

“နယူတန်ရူပဗေဒ” ဟာ အပူနဲ့ အလင်းအပါဝင် ရူပဗေဒအားလုံးကို လွှမ်းခြုံ တိုးတတ်စေခဲ့ တယ်။ အနှစ် ချုပ်ဆိုရင် အရာတိုင်းကို စည်းမျဉ်းတွေ နဲ့ သိရှိခဲ့ကြပြီ။ လော့ဒ်ကယ်ဗင်ပတော့ ရာစုသစ်ကို ပြစ်ဒဏ်တွေ နဲ့ ပြည့်နေတဲ့ ကာလအပြစ် ညွှန်ပြခဲ့ပါတော့တယ်။ ‘နယူတန်ရဲ့ ရွေ့လျားမှု နိယာမများ’ ကို မျိုးဆက်သစ် သိပ္ပံပညာရှင် အဆက်ဆက်အတည်ပြုပေးခဲ့ကြတယ်။ ဂြိုဟ်တွေ ရဲ့ ရွေ့လျားမှု ကနေ ဒီရေအတက်အကျအချိန်တွေ အထိ၊ ပန်းသီးတစ်လုံး ကြွေကျခြင်း၊ အမြောက် ကျည်ဆံတစ်ခုရဲ့ လမ်းကြောင်း၊ စသည်စသည်ဖြင့် အရာရာတိုင်းကို ရှင်းပြနိုင်ခဲ့ကြပါ တယ်။ ဆက်လက်ပြီးဂျိမ်းစ်ကလပ်ဝဲလ် james Clerk Maxwellက ‘အလင်းသီးအိုရီ’ Theory of light ကိုတိကျစွာ ဖော်ပြနိုင်ခဲ့တယ်။ နယူတန်နဲ့မက်စ်ဝဲလ်တို့ရဲ့ သီအိုရီနှစ် ခုဟာ ရုပ်ပိုင်း စကြဝဠာကြီး ထဲက ဖြစ်ရပ်တိုင်းကို ရှင်းပြနိုင်စွမ်းရှိခဲ့ကြပါတယ်။

၂၁ ရာစုခေတ်ဦးပိုင်းတွေ မှာ ပဲ ကျွန်ုပ်တို့အတွက် မှန်းချက်နဲ့နှမ်းထွက်မကိုက်မှု တစ်ခုနဲ့ ကြုံခဲ့ကြပါသည်။ ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ် ကတော့ ယုံကြည်ချက်တွေ ခိုင်မာစေတဲ့ နှစ် တစ်နှစ် ဖြစ်ခဲ့ ပါရဲ့ ။ သိပ္ပံနဲ့နည်းပညာ၊ အင်ဂျင်နီယာပညာ၊ စီးပွားရေး နှင့် သံခင်းတမန်ခင်း အစစကြီးစွာ တိုးတတ်ခဲ့ပါ တယ်။ နယူးယော့ကအထက်လွတ်တော် အမတ် ချောင်စီဗီယူး Chauncey Depew က “၁၉၀၀ ပြည့်နှစ် လူသားဟာ ၁၈၉၆ ခုနှစ် လူသားထက် ရာခိုင်နှုန်း ၄၀၀ ပိုပြီး အသိဉာဏ်ရှိတယ် မျှော်လင်းချက်တွေ ပိုရှိတယ်၊ မျိုးချစ်စိတ်ပိုရှိတယ်...” လို့ ဆိုခဲ့ပါတယ်။ နျူး ဝဲလ် ဒွိုက်ဟီးလစ် Newell Dwighr Hillis ကလည်း “ဥပဒေဟာ ပိုပြီးတရားမျှတ ပိုပြီးထောက်ထား စာနာလာ တယ်...” လို့တောင်ပြောဆိုခဲ့သေးရဲ့ ။

မတ်ပလန် Max planck၊ ဟင်နရီပွိုင့်ကားရေး Henri Poincaré သော မတ်အတ်ဒီဆင် thomas Edison၊ မာကိုနီ Marconi၊ Nikola Tesla ရိုက်ညီနောင်၊ ဘာထရန်ရပ်ဆဲလ်၊ ပေါလ်ဆေးဇန်း Paul Cezanne၊ ပီကာဆို Picasso၊ မာဆဲမရစ် Marcel Proust၊ ဆစ်ဂမန်ဖရိုက်၊ Sigmund Freud၊ ဟင်နရီဖွိုင့် Henry Fordနဲ့ ဟာမန်ဟိုလာရစ် Herman Hollerith စတဲ့ အတွေ့အခေါ်ပညာရှင်တွေ ၊ တီထွင်သူတွေ ၊ သိပ္ပံပညာရှင်တွေ အနုပညာရှင်တွေ ဟာ ကမ္ဘာတစ်လောကလုံးကို ပြောင်းလဲစေမယ့်

အယူအဆတွေနဲ့ တီထွင်ဖန်တီးမှုတွေကို ကြံဆကြိုးပမ်းနေကြပါတယ်။

၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်မှာ အလင်းသုံးဓာတ်ပုံကို တီထွင်နိုင်ခဲ့သလို ပထမဆုံး ရေဒီယိုစကားပြော ဆက်သွယ်ခြင်း စတင်နိုင်ခဲ့ကြတယ်။ မြိတ်သူရှေးဟောင်း သုတေသနပညာရှင် အာသာအီယန် Arthur Evans ဟာ သတ္တုယဉ်ကျေးမှု တစ်ခုရဲ့ အထောက်အထားကို တွေ့ရှိခဲ့ပြီး၊ အမေရိကန် ငွေကြေးဟာ ရွှေကိုစံအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း သိရှိခဲ့ကြပါသည်။ တစ်ချိန်က ရွှေကိုစံထားခဲ့ကြသော်လည်း ငြား၊ အနာဂတ်ကမ္ဘာမှာ တော့ ပိုမိုကြီးမားလာတဲ့ “ယုံကြည်မှု” ဆိုတာကို စံထားတဲ့ လမ်းကြောင်းသာ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။

၁၉၀၀ ပြည့်နှစ် ဟာ လေ့လာတွေ့ရှိမှု အသစ်တွေ အရှိန်အဟုန်ပြင်းတဲ့ ကာလတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ ထိုမတိုင်မီ ၂နှစ် ကပဲကျူရီ (Curie) မောင်နှံက ရေဒီယမ် radium သတ္တုကို လေ့လာတွေ့ရှိခဲ့သလို သော်မဆင် J.J Thomson က အီလက်ထရွန် electron ကို လေ့လာတွေ့ရှိခဲ့တယ်။ ဗွန်လင်းဒီ Von Linde က လေကို အရည်ဖျော်စေပြီး အက်စ်ပရင် Aspirin ကို တီထွင်ခဲ့တယ်။ အက်ဒီဆင်ရဲ့ Vitascope ဟာလည်း သံလိုက်နည်းသုံး အသံနဲ့တွဲဖက်ပြီး ရုပ်ရှင်ခေတ်ကို မွေးဖွားလိုက်တယ်။ နိုင်ဂရာရေတံခွန်ကနေ ရေးအားလျှပ်စစ်ကိုသုံးပြီး ဘတ်ဖဲလို Buffalo မြို့ကိုလျှပ်စစ်ဖြန့်ဝေစေခဲ့တဲ့ နီကိုလာ တတ်စ်လာ Nikola Tesla ရဲ့ တီထွင်မှုကတော့ အလွန်ကျေးဇူးကြီးလှပါတယ်။ ဇင်ပလင် Count von Zeppelin က လေသင်္ဘောတစ်စင်းကို တည်ဆောက်ခဲ့တယ်။ ပဲရစ် မြေအောက်ရထားလိုင်း ဖွင့်ခဲ့တယ်။ လန်ဒန်မှာလည်း ပထမဆုံးဘတ်စ်ကားတွေကို တွေ့မြင်ခဲ့ရပါပြီး။ ၁၉၀၂ ခုနှစ်မှာ တယ်လီဖုန်း တယ်လီဂရမ်တို့နဲ့ အချက်အလက်တွေ ပေးပို့နိုင်ခဲ့ပြီး ပထမဆုံး ဖက်စ်ဓာတ်ပုံထုတ်လွှင့်နိုင်ခဲ့ပါပြီ။

၁၉၀၀ ပြည့်နှစ်မှာပဲ မြိတ်နီနိုင်ငံရဲ့ ကုန်သွယ်ရေး ယူနီယံကွန်ဂရက်နဲ့ လေဘာပါတီတို့ကား ဆက်သွယ်မှု တစ်ခုဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး ဖွံ့ဖြိုးမှု အခြေအနေဟာ ခိုင်မြဲမှုဆီကို ဦးတည်လာခဲ့ပါတယ်။ လူမှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွေ ဟာ အိပ်မက်သဖွယ် ဖြစ်လာပြီ။

ပြည်သူအများ ဟာ ပိုမိုကောင်းမွန်တဲ့ အိမ် ထောင်ရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး ဝန်ဆောင်မှု အနာဂတ်မျှော်လင့်ချက်တွေ ပြည့်ဝလာဟန်ရှိခဲ့ တယ်။ အိမ်ခြေယာခြေမဲ့ အလုပ်လက်မဲ့ ကြမ်းတမ်းတဲ့ ဘဝဆိုတာတွေ ဟာ အတိတ်မှာ ကျန်ခဲ့ဟန် ရှိခဲ့ပါတယ်။

ဥရောပမှာ လည်း ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ် ရဲ့ ကြီးမားတဲ့အတွေ့ အကြုံတွေ နဲ့ ရင်ဆိုင်ခဲ့ရတာ ပါပဲ။ ၁၈၄၇ ခုနှစ် ကတည်းက အုပ်ချုပ်ခဲ့တဲ့ ဝိတိုရိယဘုရင်မကြီးဟာ နာမကျန်း ဖြစ်နေတယ်။ “ဥရောပ ရဲ့ ဘွားတော် ကြီး” လိုသိကြတဲ့ ဘုရင်မကြီးရဲ့ မြေတော် မြစ်တော် တွေ ဟာ ဥရောပရဲ့ ဘုရင်လေး တွေ ဖြစ်နေကြတယ်။ အမှန်တကယ်က ဥရောပရဲ့ ဘုရင်၊ ဘုရင်မတွေ ဟာ ရုရှားတော် ဝင် မိသားစုလိုပါပဲ။ဒါကြောင့် လည်းဥရောပတစ်ခွင်ဟာဖြင့် ဘယ်တော့မှစစ်ပွဲမ ဖြစ်ဘူးလို့ယုံကြည် ခဲ့ကြတယ်။

၂၉၉၈ ခုနှစ် ၊ မတ်လ ၁၈ ရက်မှာ “ဇာလုရင်နီကိုးလပ် ၂” Czar Nicholas ၂ ၊ ဟာ နိုင်ငံခြား ရေး ဝန်ကြီးရဲ့ တိုက်တွန်းမှု နဲ့ နယူးယောက် ပြည်နယ် Hague မြို့ မှာ ၂၆ နိုင်ငံတွေ ဆုံပြီး ကမ္ဘာပထမ ဆုံး ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ ထိုညီလာခံက အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားရုံးတစ် ခုကို တည်ဆောင်ခဲ့ပြီး တိုင်ပြည်တွေ ကြား အခြေအတင်ကိစ္စတွေ ကို ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်စေခဲ့ပါ တယ်။ အဆိပ်ဓာတ်ငွေ့များ ၊ ခွဲဖြာကျဉ်ဆံ dumdum bullet များ ၊ မိုးပျံဘာလုံးများ မှ ဗုံးကြဲခြင်း စကားတွေ ကို တားမြစ်တဲ့ ဥပဒေကိုလည်း ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ကြပါတယ်။

စစ်ပွဲတွေ နဲ့အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှု တွေ ဟာ အတိတ်ကိစ္စတွေ လို ဖြစ်ခဲ့တယ်။ လူသားနဲ့ ကမ္ဘာကြီးငြိမ်းချမ်းစေတဲ့ သိပ္ပံနည်းပညာဝန်ဆောင်မှု တွေ ပါဝင်တဲ့ ရွှေခေတ် ခေတ်သစ် တစ်ခုဆိုကို ကမ္ဘာကြီးကိုယ်တိုင် ဦးတည်နေပါပြီ။

အနာဂတ်ရွှေခေတ်ကို မျှော်လင့်နေကြတဲ့ လူသားတွေ ဟာ မာန်မာနရဲ့ ဆိုးကျူး ကို မမေ့သင့်ပါ။ မကြားခဏာဆိုသလိုပဲ လူသားတွေ ရဲ့ မျှော်မှန်းမှု တွေ က လူသားတွေ ကို ခြောက်လှန့် တတ်ပါတယ်။ အဲဒီ လိုမှန်းချက်နဲ့ နှမ်းထွက်မကိုက်တာတွေ ဟာလည်း ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ် မှာ ပဲ စတင်ခဲ့ ပါတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ရဲ့ အယူအဆ၊ လူမှု လောကနဲ့ ကျွန်ုပ်တို့ကိုယ်တိုင်ဟာ ကြိုတင်မခန်းမှန်းနိုင်တဲ့ နည်းတွေ နဲ့ ထိပ်တိုက်တွေ တော့တာပါပဲ။

၁၉၀၀ ပြည့်နှစ် မတ်ပလန် Max planck ဟာ 'ကွမ်တမ် သီအိုရီ' quantum theory ရဲ့ ရှေ့ပြေး ပထမဆုံးစာတမ်းကို ဖြန့်ချိခဲ့တယ်။ ထိုနှစ် မှာ ပဲ အိုင်းစတိုင်း Einstein ဟာ ရူးရှပ်ပေါ်လီအကယ်ဒမီအနေ ဘွဲ့ရတယ်။ နောက်တစ်နှစ် အကြာမှာ ဝါနာဟိုက်ဇင်းဘတ် werner Heisenberg ကို မွေးဖွားတယ်။ ထိုရူပဗေဒပညာရှင် သုံးဦးဟာ ခေတ်ပေါ်သိပ္ပံရဲ့ မဟာတော် လှန်ရေး ကို ဆင်နွှဲမယ့်သူတွေ ပါပဲ။ ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ် မှာ ပဲ ဟင်နရီပွိုင့်ကာရေး Henri Poincare ဟာ 'နယူတန် မက္ကင်းနစ်' နဲ့ဆိုင်တဲ့ ခက်ခဲနက်နဲတဲ့ နည်းပညာတစ်ခုပေါ်မှာ အလုပ်လုပ်နေပါတယ်။ ဒါကတော့နောက် ရာစု တစ်ဝက်အကြာမှာ "ပရမ်းပတာ ဖြစ်မှု သီအိုရီ" chaos theory အဖြစ် ပေါ်ထွက်လာ တော့ တာပါပဲ။

၁၉၀၄ ခုနှစ် မှာ မောင့်ပီလ်ဆင်ရှင်တောင်ကုန်ပေါ်က နက္ခတ်ကြည့်မှန်ပြောင်းကြီးကို သုံးပြီး နက္ခတ္တဗေဒပညာရှင်တွေ ဟာ စကြာဠာကို ပိုမိုလေ့လာနိုင်ခဲ့ကြပါပြီ။ နက္ခတ္တပညာရှင် အက်ဒဝင်ဟာဗယ် Edwin Hubble ဟာထိုနက္ခတ်ကြည့် မှန်ပြောင်းကို သုံးပြီး ပိုမိုနက်ရှိုင်းတဲ့ စကြာဠာ ကြီးကို လေ့လာရင် စကြာဠာကြီးဟာ တစ်နေ့တစ်ခြားပိုမိုကျယ်ပြန့်လာနေတယ်ဆိုတာကို သိရှိခဲ့ပါတယ်။

၁၉၀၀ ပြည့်နှစ် မှာ ပဲ ဇီဝဗေဒပညာရှင်တွေ ဟာ ၁၉ ရာစုအလယ်က ဘုန်တော်ကြီးမင်ဒဲလ် Mendel မပြီးပြတ်ခဲ့တဲ့ အလုပ်ကို ပြန်လည်လေ့လာစူးစမ်းခဲ့ကြတယ်။ မင်ဒဲလ်ဟာ ရုပ်ပိုင်ဆိုင်ရာ ဂုဏ်သတ္တိတွေ ရဲ့ အမွေဆက်ခံမှု ကို ဆုံးဖြတ်ခဲ့ရာမှာ သိပ္ပံပညာရှင် အသိုင်းအဝိုင်းရဲ့ လျစ်လျူရှုခြင်း ကို ခံခဲ့ရပါတယ်။ ထိုမှသည် ရာစုတစ်ခုကျော်အကြာ ယခု ၂၁ ရာစုခေတ်ဦးမှာ တော့ 'လူသားဗီဇစီမံကိန်း' Human Genome project ဟာ ပြီးပြည့်စုံစွာ အောင်ပွဲဆင့်ခဲ့ပါပြီ။

၁၉၀၀ ပြည့်နှစ် မှာ ဆစ်ဂမန်ဖရွိုက် Sigmund Freud ရဲ့ 'အိပ်မက်မျက်လုံးကို ဖွင့်ဆိုခြင်း' 'Interpretation of Dreams' ကို ဖြန့်ချိခဲ့တယ်။ ထိုစာအုပ်ဟာ သာမန်အပျော်ဖတ်အိပ်မက်စာ အုပ်တွေ ထက် ကြောင်းကျိုးပြည့်စုံစွာ ဖော်ပြထားပြီး 'မသိစိတ်'အကြောင်းကို သိပ္ပံနည်းကျမိတ် ဆက်ပေးခဲ့ပါတယ်။ လူသားအလျှောက်

အကြိမ်ကြိမ်လေ့လာစုစမ်းစရာ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။

၁၉ ရာစု အဆုံးမှာ နက္ခတ္တဗေဒပညာရှင် ပါစီဗယ်လိုဝယ် Percival Lowell ဟာ အရီဇိုးနားမှာ ကိုယ်ပိုင်လေ့လာရေး စခန်း တည်ဆောက်ပြီး အင်္ဂါဂြိုဟ်ပေါ်က သက်ရှိတွေ ကြောင်း ကို လေ့လာခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ် မှာ အိပ်ချ်ချီဝဲလ် H.G Wells က “ကမ္ဘာများ ၏ စစ်ပွဲ” war of the worlds ဆိုတဲ့စာအုပ်ကို ဖြန့်ချိခဲ့တယ်။ ရုပ်ရှင်အ ဖြစ်လည်း ကျော်ကြားခဲ့တယ်။ ၂၁ရာစုအတွင်း : လူသားတွေ အမှန်တကယ် ကြုံခဲ့ရတာ ကတော့ အင်္ဂါဂြိုဟ်ပေါ်က “အင်္ဂါဂြိုဟ်မှ အရောင် :ရောင် :လူသားများ :” Little Green Men-LGM ရဲ့ အန္တရာယ်မဟုတ်ဘဲ အဖျက် စွမ်းအားကြီးမားတဲ့ လူလုပ်လက်နားတွေ ရဲ့ အန္တရာယ်ပါပဲ။

၁၉၀၀ ပြည့်နှစ် မှာ လူငယ်ဒဿနပညာရှင် ဘာထရန်ရပ်ဆဲလ် Bertrand Russell ဟာ ပဲရစ်က ညီလာခံတစ်ခုမှာ Guiseppe peano ရဲ့ ဟော ပြောပွဲကို နားထောင်ခဲ့ရပါသတဲ့။ ထိုဟောပြောပွဲဟာ ဘာထရန်ရပ်ဆဲလ်ကို အလွန်ဉာဏ်ကွန့်စေခဲ့ပြီး သင်္ချာနဲ့ ဒဿ နိကတို့မှာ “သေချာမ”ဆိုတာကို လေ့လာစုစမ်းဖို့ သူ့ရဲ့ ဘဝတစ်သက်တာလုပ်ငန်းများ မ ဖြစ် သတ်မှတ်စေခဲ့ပါ တယ်။ ဒီကြောင်းကို အခန်း(၂)မှာ ဆွေးနွေးကြပါသည်။

ဂျန်ရပ်စ်ဟင် John Ruskin ရဲ့ အရေး သားတွေ ကြောင့် ဉာဏ်ကွန့်မြူနေတဲ့ Marcel proust ဟာလည်း ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ် မှာ ဗင်းနစ်ကို အလည်းအပတ်ရောက်နေပါတယ်။ သူဟာ သူ့ရဲ့ ရေး လက်စစာအုပ်ကို ဘေချိတ်ပြီး၊ ဘဝသံသရာနဲ့ ထိပ်တိုင်ရင်ဆိုင်နေရတဲ့ လူသားကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုရင်းပြနိုင်မယ့် နည်းအသစ်အချို့ကို ရှာဖွေဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသတဲ့။ သူ့ရဲ့ ထိုမဟာစီမံကိန်းကို ရွက်လွှင့်လိုက်ခြင်းဟာ ၂၀ ရာစုရဲ့ အဓိက စာပေလုပ်ငန်းတွေ ထဲက တစ်ခုကို အဆုံးသတ်ပစ် လိုက်တာပါပဲ။ အဲဒီ နှစ် မှာ မဲ အသက် ၁၈ နှစ် အရွယ်ဟာ ဂျိမ်းဂျွက် James Joyce ဟာသူ့ရဲ့ ပထမမူကို ဖြန့်ချိခဲ့ပြီး ထာဝရ စာရေး ဆရာအ ဖြစ် ရပ်တည်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါတယ်။ တစ်ချိန်ထဲမှာ ပဲ ပီကာဆို Picasso ကလည်း သူ့ရဲ့ ပထမဆုံးပန်းချီပြပွဲပြုလုပ်ပြီး ပဲရစ်ကိုခရီးထွက်ခဲ့တယ်။ ဒါဟာ ၂၀ ရာစု အနုပညာလောကအတွက် ကြီးမားတဲ့ အကျ

းတရားကို ဖြစ်စေတယ် အကြောင်းတရား တစ်ရပ်ပါပဲ။

Paul Ceeanne ဟာ သူ့ရဲ့ ကျော်ကြားလှတဲ့ Mont Saint-Victoric ပန်းချီကားအတွက် အတွေ့ :သစ်တွေ မွေးဖွားခဲ့တာလည်း ၁၉၀၀ ပြည့်နှစ် ပါပဲ။ သူ့ရဲ့ ထိုလုပ်ငန်းဟာ ပန်းချီလောကအတွက် တော် လှန်ရေး အသွင် ဆောင်ပြီး၊ ဒိဋ္ဌမြင်တွေ နေရတာ တွေ ရဲ့ “သေချာမှု” ဆိုတာကို မေးခွန်း ထုတ်ခဲ့ပြီး ‘သံသယပုံစံ’ကို တည်ဆောက်ပြခဲ့ပါတယ်။

ထိုမတိုင်မီနှစ် ကတော့ ဟင်နရီဖို့ဒ် Henry Ford ဟာ ဒက်ထရိုက်မော်တော် ကားကုမ္ပဏီ ကိုတည်ထောင်ပြီး ကျော်ကြားတဲ့ “T ပုံစံ”ကားကို ထုတ်လုပ်ခဲ့တယ်။ ထိုပုံစံကားဟာ အမေရိ ကန်လူမှု ဘဝကို ပြောင်းလဲစေခဲ့ပါသတဲ့။ ၁၉၀၀ပြည့်နှစ် မှာ အမေရိကန်နိုင်ငံရဲ့ မော်တော် ကားအ ရေး အတွက် ၈၀၀၀ ကျော်ရှိပြီး၊ ကျောက်ခင်းလမ်း မိုင်ပေါင်း ၁၅၀ ရှိပါသေးတယ်။ ယနေ့အမေရိ ကန်တစ်နိုင်ငံထဲရဲ့ ကားအရေအတွက်ဟာ သန်းတစ်ရာနီးပါးရှိနေပါပြီ။

၁၈၉၆ ခုနှစ် ကတော့ Henri Beequerel ဟာ ဂဏန်းတွက်စက်ကုမ္ပဏီကို တည်ထောင်ပြီး ပန်ချီကဒ် (အပေါက်များ ဖောက်ထားသော ကဒ်)ကို အသုံးပြုပြီး အချက်အလက်မှတ်သားမှု စနစ်ကို အသုံးပြုခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၁၁ ခုနှစ် မှာ ထိုကုမ္ပဏီကို ‘အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအန္တရာယ်လုပ်ငန်း’ လို့ အမည် ပြောင်းခဲ့ပြီး ‘ရေဒီယိုဗလာဖြန့်’ကို ၁၉၀၄ ခုနှစ် မှာ ထီထွင်ခဲ့ခြင်းဖြင့် ကွန်ပျူတာတော် လှန် ရေး စနစ်ဦးကို ဆင်နွှဲခဲ့ပါတယ်။

၁၈၉၆ ခုနှစ် မှာ ပဲ ဟင်နရီဘက်ကွာရယ် Henri Beequerel ဟာ ရေဒီသတ္တိကြွယူရေနီ ယမ်းသတ္တုကို လေ့လာတွေ့ ရှိခဲ့ပါတယ်။ နောက်ဆယ်စုနှစ် အကြာမှာ တော့ ဘက်ကွာရယ်ရဲ့ လေ့လာစူးစမ်းချက်အတိုင်း၊ ဂျာမန်သိပ္ပံပညာရှင် အော်တိုဟန်း Otto Hahnက ‘အက်တမ်’ atom ကို ခွဲစိပ်လိုရတယ်လို့နားလည်ခဲ့တယ်။ ထိုအသိပညာ အမေရိကန်ကို ရောက်ရှိသွားတဲ့ အခါမှာ တော့ နာဇီတွေ လက်ထဲကို အနုမြူပုံး ရောက်ရှိနိုင်တဲ့ အန္တရာယ်အတွက် ‘အိုင်းစတိုင်း’က သမ္မတ ‘ရုစဗဲ’ ထံ သတိပေးစာရေး ပို့ခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ ကမ္ဘာပေါ်မှာ ရှိတဲ့ သက်ရှိအားလုံးကို မျိုးဖြုတ်နိုင်တဲ့ ‘အနုမြူခေတ်’ ရဲ့

အစပါပဲ။

၂၀ ရာစုဟာ “သေချာမှု” ဆိုတဲ့ ယုံကြည်မှု နဲ့စခဲ့ပြီး၊ “မရေရာမှု” ဆိုတဲ့ အနေအထားမကျမှု တွေ နဲ့ အဆုံးသတ်ခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ဟာ ၂၀ ရာစုအစပိုင်လို ပညာမာန်တတ်ခဲ့တဲ့ အဆင့် အတန်းမျိုး ဘယ်တော့မှ ပြန်မရတော့ဘူးလို့တောင် ထင်ရပါတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ကို ဝိုင်းရံထား တဲ့လောကကြီးကို ကျင်လည်စွာ ထိန်းချုပ်ကိုင်တွယ်ဖို့အတွက် သိပ္ပံနဲ့နည်းပညာအစွမ်းမှာ ရှိတာ ထက်ပိုပြီး ကိုယ့်ကိုကိုယ် အရူးအမူးအထင်ကြီးခဲ့မိတာပါ။ အမှတ်တကယ်တော့ မိမိကိုယ်ကို အထင်ကြီး လွန်ခဲ့တာပါပဲ။

ယခု ၂၁ ရာစုခေတ်ဦးမှာ တော့ လူသားတွေ ဟာ ဉာဏ်ပညာပိုမိုရှိလာတွေ အတွက်၊ မိုပိုပြီး သတိတရားရှိလာကြသည်။ ကမ္ဘာကြီးကို အာမခံချက်ပေးဖို့ မဟာစီမံကိန်းတွေ အပေါ် သံသယ ထားတတ်လာကြတယ်။ နိုင်ငံရေး သမားတွေ နဲ့ အကြံပေးကျွမ်းကျင်သူ တွေ ကိုသတိနဲ့ စောင်ကြည့် လာကြတယ်။

လူသားတွေ ဟာ ကျွန်တို့ကိုယ်တိုင်နဲ့ ကျွန်ုပ်တို့ရဲ့ သားသမီးမြေမြစ်တွေ အတွက် ပိုမို ကောင်းမွန်တဲ့ ကမ္ဘာလောကကြီးကို အလိုရှိကြတယ်။ ဒါဟာသာမန်ကမ္ဘာသူကမ္ဘာသားအားလုံးရဲ့ ကူညီတဲ့အသံပါပဲ။ ဒါကြောင့် လည်း ‘ငြိမ်းချမ်းရေး’ ဆိုတာ ကမ္ဘာကြီးရဲ့ အကျယ်လောင်ဆုံး အ သံ ဖြစ်ပေါ်နေတာပါ။

အခုတော့ ၂၀ ရာစုရဲ့ အထွေထွေလေ့လာစူးစမ်းမှု တွေ မှာ ‘သေချာမှု’ ‘Certainty’ ဟာ ‘မရေရာမှု’ ‘uncertainty’ ထဲမှာ ပျော်ဝင်သွားတာကို အသေးစိတ်ဆက်လက်လေ့လာဆွေးနွေး ကြည့်ကြပါစို့။ အခန်းတစ်ခုဆီမှာ အနုပညာ၊ သိပ္ပံ၊ စီးပွားရေး၊ လူမှု ရေး နဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်စတဲ့ လောကအသီးသီးရဲ့ ‘မရေရာမှု’ အကြောင်းကို လေ့လာကြပါမယ်။ ပြီးတော့လည်း ရှုပ်ထွေးစွာ ပေါင်းဝင် လာတဲ့အောက်ပါမေးခွန်းတွေ ကိုလည်း ဆင်ခြင်ကြည့်ကြပါစို့။

“ကျွန်ုပ်တို့က ဘယ်သူလဲ”

“ကျွန်ုပ်တို့က ဘာတွေ သိတာလဲ”

“လူသားဆိုတာ ဘာအဓိပ္ပာယ်ရှိသလဲ”

